

27 Απριλίου 1941 - Οι πρώτες δραματικές ώρες της γερμανικής Κατοχής στην Αθήνα

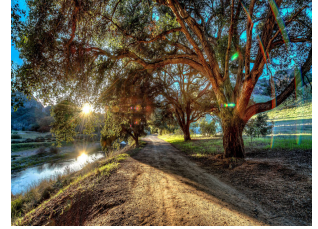
Το πρωί της Κυριακής του Θωμά, 27 Απριλίου 1941, η Αθήνα ξυπνούσε τρομαγμένη. Όλη τη νύχτα την ανατάραζαν υπόκωφοι κρότοι από εκρήξεις αποθηκών πυρομαχικών, που -για να μην πέσουν στα χέρια των Γερμανών- καίγονταν στα προάστια της Αθήνας και του Πειραιά. Από νωρίς το πρωί, γερμανικά αεροπορικά σμήνη πετούσαν επιδεικτικά σε χαμηλό ύψος πάνω από την ελληνική πρωτεύουσα και τις γειτονικές περιοχές.

Κλεισμένοι στα σπίτια τους οι Αθηναίοι περίμεναν με αγωνία και ανησυχία την είσοδο των κατακτητών. Άσχημα συναισθήματα τους έπνιγαν και τους γέμιζαν συγκίνηση. Μέσα από τα σπίτια τους, με κλειστά τα παράθυρα, παρακολουθούσαν τις εξελίξεις, που μετέδιδε το ελεύθερο ακόμη ραδιόφωνο.

Οι εφημερίδες που τυπώθηκαν εκείνο το πρωί, αλλά δεν πρόλαβαν να διανεμηθούν, ανέφεραν ότι αποστρατεύθηκε ο αντιστράτηγος Αλέξανδρος Παπάγος, ότι χορηγήθηκε αμνηστία σε όλα τα πολιτικά αδικήματα που είχαν διαπραχθεί μέχρι τότε στην Κρήτη και ότι ο πρωθυπουργός Εμμανουήλ Τσουδερός αναλάμβανε και το υπουργείο Στρατιωτικών, ενώ το υπουργείο Αγορανομίας ο υπουργός Εσωτερικών και Δημοσίας Τάξεως Κωνσταντίνος Μανιαδάκης.

Ο Ραδιοφωνικός Σταθμός Αθηνών κάθε πέντε λεπτά μετέδιδε διαταγή της μόνης κυβερνητικής αρχής που παρέμενε στην ελληνική πρωτεύουσα, του Ανώτερου Στρατιωτικού Διοικητή Αττικοβοιωτίας υποστράτηγου Χρ. Καβράκου. Λόγω επιτακτικής ανάγκης ζητούσε με τη διαταγή του ο στρατηγός να σταματήσει κάθε κίνηση στην Αθήνα, τον Πειραιά και τα προάστια, όλα τα καταστήματα να είναι κλειστά και οι κάτοικοι στα σπίτια τους, να σταματήσει η αντιαεροπορική άμυνα, οι στρατιωτικές και αστυνομικές δυνάμεις της περιοχής να παραμείνουν στις θέσεις τους και, πρόσθετε στη διαταγή, δεδομένου ότι η πόλις είναι ανοχύρωτος και ουδεμία θα προβληθή αντίστασις, αξιώ όπως μη ακουσθή ουδέ εις πυροβολισμός.

Επιχειρώντας να δώσει κουράγιο στους θλιμμένους Αθηναίους, ο εκφωνητής του Ραδιοφωνικού Σταθμού Αθηνών Κωνσταντίνος Σταυρόπουλος μετέδιδε με τη χαρακτηριστική ένρινη φωνή του τις τελευταίες ελεύθερες φράσεις που μπορούσαν να ακουστούν:

Εδώ ελεύθεροι ακόμα Αθήναι...

Έλληνες! Οι Γερμανοί εισβολείς ευρίσκονται εις τα πρόθυρα των Αθηνών.

Αδέλφια! Κρατήστε καλά μέσα στην ψυχή σας το πνεύμα του μετώπου.

Ο εισβολεύς εισέρχεται με όλας τας προφυλάξεις εις την έρημον πόλιν με τα κατάκλειστα σπίτια.

Έλληνες! Ψηλά τις καρδιές!

Την ίδια ώρα που ακούγονταν τα λόγια αυτά, στις 8 το πρωί, τα πρώτα γερμανικά μηχανοκίνητα τμήματα εισέρχονται στην πρωτεύουσα. Φάλαγγες μοτοσυκλετιστών, από τις οποίες προηγούνται ελαφρά τεθωρακισμένα οχήματα, προχωρούσαν προς το κέντρο της πόλης από τρεις κατευθύνσεις: τέρμα Πατησίων, Ιερά Οδός (από την Ελευσίνα) και Κηφισιά.

Οι πρώτοι Γερμανοί στρατιώτες ήταν ένα τάγμα μοτοσυκλετιστών της 2ης Τεθωρακισμένης Μεραρχίας, οι οποίοι ακολουθούσαν προσεκτικά την πορεία δύο τεθωρακισμένων αυτοκινήτων (η ιστορική λεπτομέρεια διάσωσε τους αριθμούς τους: WH 296994 και WH 219984). Το καθένα απ' αυτά ήταν εξοπλισμένο με ένα πυροβόλο και τέσσερα πολυβόλα.

Οι μοτοσυκλετιστές διέσχισαν βιαστικά τη λεωφόρο Κηφισίας, συνέχισαν τη Βασ. Σοφίας και περνώντας από το Μνημείο Αγνώστου Στρατιώτου ακολούθησαν τη λεωφόρο Αμαλίας και τη Διονυσίου Αρεοπαγίτου για να φθάσουν στην Ακρόπολη.

Ένα απόσπασμα, με επικεφαλής κάποιον ίλαρχο Γιακόμπι, ανέβηκε στον Ιερό Βράχο, όπου αφού υπέστειλε την ελληνική σημαία, ύψωσε τη γερμανική με τον αγκυλωτό σταυρό.

[Σύμφωνα με μια εκδοχή, που ποτέ δεν επιβεβαιώθηκε, ο Έλληνας φρουρός της γαλανόλευκης, Κώστας Κουκίδης, αυτοκτόνησε εκείνη την ώρα, πέφτοντας απ' τον βράχο της Ακρόπολης, τυλιγμένος με τη σημαία. Αργότερα, στις 9 Ιουνίου 1941, οι βρετανικές εφημερίδες δημοσιεύουν την ακόλουθη είδηση για το περιστατικό αυτό. Από την Απελευθέρωση μέχρι και πρόσφατα, πολλές φορές ερευνήθηκε το θέμα αυτό, αλλά οι αποδείξεις δεν κρίθηκαν

ικανοποιητικές. Ούτε στρατιώτης βρέθηκε με το όνομα αυτό, ούτε ποτέ δηλώθηκε η εξαφάνιση προσώπου με το όνομα αυτό, ούτε βέβαια κάποια στρατιωτική ή άλλη υπηρεσία επιβεβαίωσε το γεγονός.]

Πάντως, αργότερα ο Γερμανός στρατηγός φον Στούμε έδωσε διαταγή και στις 3 το μεσημέρι της ίδιας μέρας, της πρώτης μέρας της Κατοχής, υψώθηκε στην Ακρόπολη και το Δημαρχείο και η ελληνική σημαία, δίπλα από τη γερμανική. Η σβάστικα, ως αδιαμφισβήτητο σύμβολο της γερμανικής κατοχής, υψώθηκε και στον κεντρικό ιστό των Παλαιών Ανακτόρων, όπου ύστερα από λίγες μέρες, όταν θα σχηματισθεί η κυβέρνηση Τσολάκογλου, θα αντικατασταθεί από τη γαλανόλευκη.

Η σβάστικα υψώθηκε αμέσως στη γερμανική πρεσβεία, που στεγαζόταν τότε στην πολυκατοικία Πεσμαζόγλου, στη Γερμανική Ακαδημία, στα ξενοδοχεία «Μεγάλη Βρετανία» και «Κινγκ Τζωρτζ» κ.α. Ταυτόχρονα με τις σημαίες, γερμανικά αποσπάσματα καταλάμβαναν, ακολουθώντας κατά γράμμα ένα χαρακτηριστικά μεθοδικό επιτελικό σχέδιο, το δημαρχιακό μέγαρο, το ταχυδρομείο, το τηλεγραφείο, τα υπουργεία και διάφορα σημαντικά δημόσια κτίρια.

Στο διάστημα αυτό, ο ελεύθερος αθηναϊκός ραδιοσταθμός με τη φωνή του περίφημου εκφωνητή Κ. Σταυρόπουλου, συνέχιζε τη μετάδοση των τελευταίων μηνυμάτων του, που σκόρπιζαν συγκίνηση και δάκρυα στους Αθηναίους, κλεισμένους στα σπίτια τους:

Προσοχή! Προσοχή!

Η πρωτεύουσα περιέρχεται εις χείρας των κατακτητών. Επάνω εις τον Ιερόν Βράχον της Ακροπόλεως δεν κυματίζει πλέον υπερήφανη η γαλανόλευκος. Αντ' αυτής εστήθη το λάβαρον της βίας. Ο φρουρός της σημαίας μας, διαταχθείς να την υποστείλει διά να ανυψωθεί η γερμανική, ηυτοκτόνησε ριφθείς εις το κενόν από του σημείου όπου ευρίσκετο η γαλανόλευκος.

Ζήτω η Ελλάς!

Ακούγεται ο Εθνικός Ύμνος, που φέρνει νέα συγκίνηση στους ακροατές και ο εκφωνητής κλείνει αναγκαστικά την τελευταία ελεύθερη εκπομπή του ραδιοφώνου:

Προσοχή!

Ο Ραδιοφωνικός Σταθμός Αθηνών ύστερα από λίγο δεν θα είναι ελληνικός. Θα είναι γερμανικός και θα μεταδίδει ψέμματα!

Έλληνες! Μην τον ακούτε!

Ο πόλεμός μας συνεχίζεται και θα συνεχισθεί μέχρι της τελικής νίκης!

Ζήτω το Έθνος των Ελλήνων!

Εκείνη τη στιγμή, οι ραδιοθάλαμοι του Ζαππείου είχαν ήδη καταληφθεί από τους Γερμανούς. Ύστερα από ημίωρη διακοπή, το ραδιόφωνο ξανάρχισε τη λειτουργία του, ελεγχόμενος πλέον από τους κατακτητές, για να μεταδώσει:

«Προς τον Φύρερ και Καγκελλάριον του Ράιχ, Βερολίνον.

Φύρερ μου, την 27ην Απριλίου 1941 και ώραν 8.10 πρωινήν εφθάσαμεν εις Αθήνας ως πρώτα γερμανικά στρατεύματα και την 8.45 υψώσαμεν την γερμανικήν σημαίαν επί της Ακροπόλεως και του Δημαρχείου. Χάιλ μάλιν Φύρερ.

Ίλαρχος Γιακόμπι, του 10ου Συντάγματος του Βραδεμβούργου και υπολοχαγός Έλσνιτς της 6ης Ορεινής Μεραρχίας».

Η παράδοση της Αθήνας

Οι Γερμανοί στρατιώτες, που σε ατέλειωτες φάλαγγες εισέρχονταν στην ελληνική πρωτεύουσα, έβρισκαν έρημη την πόλη και τα σπίτια κατάκλειστα. Είχε προηγηθεί η διαταγή του Καβράκου, που περιόριζε την κυκλοφορία. Πυκνές περίπολοι και ομάδες ενόπλων αστυφυλάκων τηρούσαν την τάξη σε όλη την Αθήνα, ενώ από την αυγή είχε παύσει η ενεργός αντιαεροπορική άμυνα. Όλη την προηγούμενη νύχτα, Άγγλοι, Αυστραλοί και Νεοζηλανδοί στρατιώτες, που είχαν αποκοπεί από τα τμήματά τους ή εμποδισθεί από τις εχθρικές κινήσεις να φθάσουν στα σημεία επιβίβασης, γύριζαν μέσα στην Αθήνα και φυγαδεύονταν με κάθε μέσο.

Δέκα λεπτά πριν από την είσοδο των Γερμανών στο κέντρο της Αθήνας, στις 8 ακριβώς το πρωί, δύο ελληνικά κρατικά αυτοκίνητα έφθασαν στους Αμπελοκήπους, στη βόρεια είσοδο της Αθήνας. Μετέφεραν την επιτροπή για την παράδοση της πόλης, που την αποτελούσαν ο Φρούραρχος Αθηνών υποστράτηγος Χρ. Καβράκος, ο Νομάρχης Αττικοβοιωτίας Κωνσταντίνος Πεζόπουλος και οι δήμαρχοι Αθηναίων Αμβρόσιος Πλυτάς και Πειραιώς Μιχάλης Μανούσκος, καθώς και ο γερμανομαθής συνταγματάρχης Κωνσταντίνος Κανελλόπουλος. Αρχικά, στη

σύνθεση της επιτροπής περιλαμβανόταν ως πρόεδρος και ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσάνθος, ο οποίος όμως αρνήθηκε να παραστεί στην παράδοση της Αθήνας.

Μόλις έφθασαν στο ίδιο σημείο τα πρώτα δύο τεθωρακισμένα αυτοκίνητα, για τα οποία έγινε προηγουμένως λόγος, η επιτροπή ζήτησε από τον επικεφαλής τους ανθυπολοχαγό Ντίρφλιγκ να μάθει πότε θα έφθανε ο ίδιος ο διοικητής των γερμανικών στρατευμάτων που θα κατελάμβαναν την Αθήνα. Εκείνος έστειλε αμέσως αγγελιαφόρο στον διοικητή του, τον αντισυνταγματάρχη φον Σέιμπεν, που βρισκόταν στο Μπογιιάτι, για να ορισθεί ο τόπος συνάντησής του με την επιτροπή. Η απάντηση όριζε τη διασταύρωση των λεωφόρων Αλεξάνδρας και Βασ. Σοφίας.

Πράγματι στις 10.45 π.μ. έφθασε από το Μπογιιάτι μια μηχανοκίνητη φάλαγγα, από την οποία προπορευόταν ένα τεθωρακισμένο αυτοκίνητο. Σταμάτησε στη διασταύρωση και από το αυτοκίνητο κατέβηκε ένας ψηλός αξιωματικός, ο αναμενόμενος Γερμανός αντισυνταγματάρχης. Κατευθύνθηκε στους σκυθρωπούς Έλληνες της επιτροπής, τους χαιρέτησε στρατιωτικά και συστήθηκε με ευγένεια. Στη συνέχεια, ο συνταγματάρχης Κανελλόπουλος παρουσίασε τα μέλη της επιτροπής.

Οι Έλληνες και ο Γερμανός αντισυνταγματάρχης εισήλθαν σ' ένα καφενείο, απέναντι ακριβώς από την έπαυλη Θων, και ο Κ. Κανελλόπουλος διάβασε στα γερμανικά μια δήλωση της επιτροπής, σύμφωνα με την οποία αι πόλεις των Αθηνών και τους Πειραιώς και ανοχύρωτοι είναι και ουδεμίαν αντίστασιν προτίθενται να αντιτάξουν στρατιωτικήν αντίστασιν εις την κατοχήν... Ελήφθησαν ήδη όλα τα ενδεικνυόμενα μέτρα προς διασφάλισιν της τάξεως εκ μέρους μας μέχρι της εισόδου των Γερμανών.

Στη συνάντηση αυτή παραβρέθηκε και ο Γερμανός πρεσβευτής στην Αθήνα πρίγκιπας Έρμπαχ, που παρέμενε σε όλο το διάστημα του ελληνογερμανικού πολέμου ελεύθερος και ο οποίος μόλις πριν από λίγο είχε μάθει τον διορισμό του από τον Χίτλερ σαν προσωρινού διοικητή της Ελλάδος, καθώς και ο Γερμανός στρατιωτικός ακόλουθος Κλεμ φον Χόχενμπεργκ. Οι δύο αυτοί Γερμανοί ακολούθησαν τη φάλαγγα του φον Σέιμπεν από το ύψος του Ψυχικού, όπου βρίσκονταν οι κατοικίες τους.

Μόλις υπογράφηκε το πρωτόκολλο παράδοσης της πόλης, ο Γερμανός αντισυνταγματάρχης είπε στην αθηναϊκή αντιπροσωπεία:

«Κύριοι, εξ ονόματος του Φύρερ σας δηλώ ότι ερχόμεθα ως φίλοι, οι δε

κάτοικοι των Αθηνών ουδέν έχουν να φοβηθούν. Επιθυμώ όπως συνεχισθή ομαλώς ο ρυθμός της ζωής της πόλεως, κατ' εξουσιοδότησιν δε του Ανωτάτου Διοικητού στρατάρχου Λιστ αναθέτω την άσκησιν όλων των εξουσιών διά την πόλιν των Αθηνών εις τον δήμαρχον κ. Πλυτάν, διά δε την πόλιν του Πειραιώς εις τον δήμαρχον κ. Μανούσκον».

Έπειτα, γυρνώντας προς το μέρος του στρατηγού Καβράκου, του είπε:

«Στρατηγέ μου, σεις από την στιγμήν αυτήν ακολουθείτε την τύχην όλων των άλλων αξιωματικών του Ελληνικού Στρατού, δηλαδή θεωρείσθε προσωρινώς αιχμάλωτος πολέμου, αλλά δύνασθε να κυκλοφορήτε ελευθέρως και να φέρετε το ξίφος σας».

Ο Α. Πλυτάς, ο οποίος για ελάχιστα μόνο 24ωρα θα είναι ο πολιτικός διοικητής της Αθήνας, γύρισε στο γραφείο του και έγραψε το διάγγελμά του, που άρχισε να μεταδίδεται από τις 11.30 το πρωί από τον ραδιοφωνικό σταθμό, σε ελληνική και γερμανική γλώσσα:

«Ο Δήμαρχος Αθηναίων, επιφορτισθείς υπό της Γερμανικής Κατοχής με όλας τας εξουσίας εν τη πόλει των Αθηνών, ανακοινού ότι σήμερον Κυριακήν, 27ην Απριλίου και ώραν 8ην π.μ. τα γερμανικά στρατεύματα εισήλθον εις την πόλιν των Αθηνών και έλαβον κατοχήν αυτής.

Υπό των επί κεφαλής των γερμανικών στρατευμάτων παρεσχέθησαν κατηγορηματικά διαβεβαιώσεις ότι ο πληθυσμός των Αθηνών δεν έχει να φοβήται απολύτως τίποτε. Καλούμεν πάντας όπως επιδείξωσι τάξιν, αξιοπρέπειαν και ευγένειαν. Ο Δήμαρχος Αθηναίων εντέλλεται όπως, από της ώρας ταύτης, επαναληφθή ομαλώς η κανονική ζωή της πόλεως. Προς τούτο:

1. Τα καταστήματα τα κανονικώς κατά Κυριακήν ανοικτά, ν' ανοίξουν αμέσως.

2. Να αρχίση αμέσως η κυκλοφορία του λαού ανά την πόλιν, επιτρεπομένης ταύτης μέχρι της 11ης νυκτερινής. Από της 11ης νυκτερινής (ώρα Ελλάδος) μέχρι της 6ης πρωινής απαγορεύεται η κυκλοφορία εις τας οδούς. Αι αστυνομικαί αρχαί δύνανται υπ' ευθύνην των να εκδώσουν αδείας κυκλοφορίας και κατά τας υπολοίπους ώρας, όταν υπάρχη ανάγκη.

3. Η Χωροφυλακή και η Αστυνομία Πόλεων να διατηρήσουν τα όπλα των

προς τήρησιν της τάξεως.

4. Οι κατέχοντες όπλον οιονδήποτε πολεμικόν, κυνηγετικόν, πιστόλιον ή άλλο, να το παραδώσουν αμέσως εις τα οικεία αστυνομικά τμήματα επί αποδείξει.

5. Όπου υψούται ελληνική σημαία, πρέπει δεξιά της να υψούται και η γερμανική.

6. Εφημερίδες δύνανται να εκδοθούν και κυκλοφορήσουν κατά τας κανονικάς των ώρας και εκδόσεις.

7. Υποχρεούνται πάντες όπως δέχονται κατά τας συναλλαγάς τα γερμανικά τραπεζογραμμάτια με τιμήν 50 δρχ. κατά μάρκον.

8. Αύριον Δευτέραν πάντες οι υπάλληλοι δημόσιοι, δημοτικοί κλπ. να είναι εις τας θέσεις των και πάντες οι άλλοι εις τας εργασίας των.

9. Το Φρουραρχείον των στρατευμάτων Γερμανικής Κατοχής εγκατεστάθη εις το επί της πλατείας Συντάγματος ξενοδοχείον “Κινγκ Τζωρτζ”. Το Στρατηγείον εις το ξενοδοχείον “Μεγάλης Βρετανίας”».

Ήδη οι πρώτοι περιορισμοί άρχισαν να εμφανίζονται, αλλά το μέγεθος των δεινών που περιμένουν τους πολίτες δεν μπορεί ακόμη να το φαντασθεί κανείς.

Στο σπίτι του Γερμανού πρεσβευτή

Από νωρίς το πρωί της 27ης Απριλίου στο Ψυχικό, όπου βρισκόταν η κατοικία του Γερμανού πρεσβευτή στην Αθήνα, άρχισε να παρατηρείται ζωηρή κίνηση, ασυνήθιστη για την πάντα ήσυχη αυτή αθηναϊκή περιοχή.

Από τις 8 το πρωί, όταν ελαφρές μηχανοκίνητες φάλαγγες διέσχιζαν τη λεωφόρο Κηφισίας προς το κέντρο της πόλης, στις κατοικίες του πρεσβευτή της Γερμανίας πρίγκιπα Έρπαχ και του στρατιωτικού ακολούθου Κλεμ φον Χόχενμπεργκ υψώθηκε η γερμανική σημαία με τη σβάστικα.

Ο Κλεμ, που μέχρι τότε βρισκόταν υπό κατ' οίκον περιορισμό, φρουρούμενος από ομάδα αστυνομικών του Κέντρου Αλλοδαπών, βγήκε ευδιάθετος στον κήπο του και σε άπταιστα ελληνικά (μέχρι την καταστροφή του 1922 ζούσε στη Σμύρνη) έδωσε διαταγή στον σωφέρ του (ένα ξεπεσμένο Ρώσο πρίγκιπα) να ετοιμάσει το αυτοκίνητο, ενώ ζήτησε από τον επικεφαλής της φρουράς υπαστυνόμο Αντ.

Βολταιράκη να ετοιμασθεί για να τον συνοδεύσει. Μετά λίγα λεπτά, το αυτοκίνητο του ιδιόρρυθμου Γερμανού στρατιωτικού ακολούθου, του οποίου η πολυετής παραμονή στην πρωτεύουσα άφησε εποχή στους αθηναϊκούς κύκλους, ξεκινούσε. Ο ίδιος καθόταν αγέρωχος στο πίσω κάθισμα, φορώντας την επίσημη στολή του, ενώ ο Έλληνας υπαστυνόμος ήταν δίπλα στον οδηγό, δίκην ιδιωτικού σωματοφύλακα.

Σε λίγο βρισκόταν στην κοντινή οικία του Έρμπαχ, στον περίβολο της οποίας είχαν συγκεντρωθεί το προσωπικό της πρεσβείας και άλλοι Γερμανοί, που στο αντίκρουσμα του Κλεμ ανέκραξαν εν χορώ το «Χαιλ Χίτλερ». Λίγο αργότερα, έφθασαν και οι πρώτοι Γερμανοί μοτοσυκλετιστές, στους οποίους οι Γερμανίδες της πρεσβείας πρόσφεραν πρόχειρες ανθοδέσμες. Ταυτόχρονα, από ένα στρατιωτικό αυτοκίνητο της Βέρμαχτ κατέβαινε ένας αξιωματικός που ζήτησε να δει τον πρίγκιπα Έρμπαχ. Μαζί του έφερνε ένα κλειστό φάκελο. Ήταν το μήνυμα του Χίτλερ, που όριζε τον μέχρι τότε πρεσβευτή της Γερμανίας ως προσωρινό διοικητή της Ελλάδος.

Δεν πέρασε πολλή ώρα και οι Έλληνες αστυνομικοί, που από μέρες αποτελούσαν τη φρουρά του Γερμανού πρεσβευτή, αντίκρουζαν έκπληκτοι τον γνωστό Αθηναίο γιατρό και καθηγητή Κωνσταντίνο Λογοθετόπουλο (που αργότερα έγινε κατοχικός πρωθυπουργός) να προσέρχεται περιχαρής στην έπαυλη Έρμπαχ και να συγχαίρει τους Γερμανούς διπλωμάτων για την είσοδο των στρατευμάτων τους στην Αθήνα!

Στις 10.15 π.μ. τα αυτοκίνητα του Έρμπαχ και του Κλεμ έφευγαν από την πρεσβευτική κατοικία, όπου εξακολουθούσαν να συρρέουν πανηγυρίζοντας οι Γερμανοί της Αθήνας με τις οικογένειές τους, και κατευθύνθηκαν στους Αμπελοκήπους για να παραστούν στην παράδοση της πόλης.

Και ενώ στους δρόμους της άτυχης ελληνικής πρωτεύουσας γερμανικές μοτοσυκλέτες, αυτοκίνητα και τεθωρακισμένα πήγαιναν και έρχονταν, οι Αθηναίοι με ανησυχία και συντριβή παρακολουθούσαν μέσα από τα μισόκλειστα παράθυρα των σπιτιών τους το δράμα που μόλις άρχιζε.

Στο δημαρχιακό μέγαρο κλήθηκαν στις 12 το μεσημέρι οι διευθυντές των αθηναϊκών εφημερίδων, στους οποίους δήλωσε ο Γερμανός Φρούραρχος της πόλης αντισυνταγματάρχης φον Σέιμπεν:

«Δεν ερχόμεθα ως εχθροί, αλλά ως φίλοι φέροντες την ειρήνην εις την Ελλάδα. Η μακρά φιλία, η οποία μας συνδέει με την Ελλάδα, θα αναζωπυρωθή εντός ολίγων ημερών».

Το μεσημέρι έφθασε στην Αθήνα και ο διοικητής των γερμανικών στρατευμάτων που κατέλαβαν την ηπειρωτική Ελλάδα στρατηγός του ιππικού φον Στούμε, διοικητής του 40ού Σώματος Στρατού (ο ίδιος που πολύ αργότερα θα διαδεχθεί τον στρατάρχη Ρόμελ στην ηγεσία του Άφρικα Κορπς). Στρατιωτικός Διοικητής Αθηνών ανέλαβε ο διοικητής της 6ης Ορεινής Μεραρχίας υποστράτηγος Σαίρνερ, που εγκαταστάθηκε με το επιτελείο του στη «Μεγάλη Βρετανία». Μετά την άφιξη του Σαίρνερ, οι ελληνικές στρατιωτικές αρχές εγκατέλειψαν τα γραφεία της Ανώτερης Στρατιωτικής Διοίκησης, ενώ ο νέος Γερμανός Φρούραρχος πήγε στο υπουργείο Στρατιωτικών και συσκέφθηκε με τον γενικό διευθυντή του υπουργείου υποστράτηγο Κων. Πλατή. Αφού έφυγαν οι Έλληνες αξιωματικοί και στρατιώτες που βρίσκονταν εκεί, εγκαταστάθηκε γερμανική φρουρά, όπως και στο υπουργείο Ναυτικών.

Αμέσως μετά την είσοδο στην Αθήνα των πρώτων γερμανικών τμημάτων, οι μηχανοκίνητες φάλαγγες προωθήθηκαν στον Πειραιά και εγκαταστάθηκαν σε διάφορα κρίσιμα σημεία του λιμανιού και της πόλης, ενώ στο δημαρχείο, στη Σχολή Δοκίμων και σε άλλα δημόσια κτίρια υψώθηκε η γερμανική σημαία, ως σύμβολο της νέας κυριαρχίας.

Καθώς κυλούσαν όλα αυτά τα γεγονότα, γερμανικά τμήματα είχαν τοποθετηθεί σε διάφορα επίκαιρα σημεία της πρωτεύουσας και των προαστίων της, ενώ ενισχύονταν σταδιακά οι γερμανικές φρουρές.

Οι στρατιώτες του Γ΄ Ράιχ είχαν πάρει διαταγή από τους ανωτέρους τους να επιδεικνύουν απόλυτη ευγένεια στους πολίτες και ιδιαίτερο σεβασμό στους Έλληνες στρατιωτικούς. Διακριτικοί, σοβαροί μέσα στις άψογες στολές τους, κυκλοφορούσαν την πρώτη μέρα της Κατοχής. Φωτογραφίζονταν μεταξύ τους εμπρός από τα Παλαιά Ανάκτορα, την Εθνική Βιβλιοθήκη, το Πανεπιστήμιο, το Πολυτεχνείο, στην Ακρόπολη, σαν να επρόκειτο για τουρίστες και μόνο. Μια εφημερίδα της εποχής διέσωσε ένα χαρακτηριστικό στιγμιότυπο: δύο Γερμανοί στρατιώτες θεάθηκαν να στέκονται σε στάση προσοχής και να χαιρετούν έναν Έλληνα λοχία, τραυματία του Αλβανικού Μετώπου...

Οι πρώτες δραματικές ώρες

Αλλά το αυθεντικό κλίμα των πρώτων δραματικών ωρών εκείνων το δίνει πολύ παραστατικά και λεπτομερειακά ο Χρήστος Χρηστίδης στο ημερολόγιό του:

«Σήμερα είναι η πρώτη μέρα της γερμανικής Κατοχής! Ανέβηκα από το Ελληνικό με το λεωφορείο των 9. Στο Σύνταγμα είδα τον Γιάννη Καμαριώτη, τον

οδοντογιατρό μου, και τον συνόδεψα στο γκαράζ της οδού Ξενοφώντος, όπου πήγαινε να πάρει το αμάξι του. Εκεί ένα ραδιόφωνο αυτοκινήτου μας έδωσε την πρώτη επαφή με την πραγματικότητα, μεταδίνοντας τη διαταγή του στρατηγού Καβράκου: Να κλείσουν τα καταστήματα, να κλειστούν οι πολίτες στα σπίτια τους, κλπ. Πήγα βιαστικά στο γραφείο μου κι ετοιμάστηκα να μείνω κλεισμένος ως το βράδυ. Τηλεφώνησα στη Φ.Κ., που από την παραμονή μας είχε δηλώσει πως ήθελε να δει την είσοδο των Γερμανών για να τη θυμάται. Της είπα να έλθει. Όσοι όμως να ετοιμαστεί πέρασε η ώρα.

Ήταν 9.57' όταν από το μπαλκόνι μου, στον τρίτο όροφο του Μεγάλου Μετοχικού, Σταδίου 4, αντίκρισα μια μοτοσικλέτα που ανέβαινε την οδό Σταδίου από την Ομόνοια στο Σύνταγμα. Είχε το πίσω μέρος της σκεπασμένο με την κόκκινη σημαία με τον αγκυλωτό σταυρό. Αμέσως κατόπιν το νούμερο 38172 κόκκινο σκούρο αυτοκίνητο κατέβηκε προς την Ομόνοια με το καπό του σκεπασμένο κι αυτό με μια πελώρια κόκκινη αγκυλωτή σημαία. Την ίδια στιγμή πέρασε και μια μοτοσικλέτα.

Στον δρόμο οι διαβάτες λιγοστοί: πολίτες, στρατιώτες και ναύτες. Συχνοδιαβαίνει μια μοτοσικλέτα αστυνομική με καλάθι. Τρεις αστυφύλακες προσπαθούν, χωρίς καμιά επιτυχία, να διώξουν τον κόσμο. Οι διαβάτες αδιαφορούν και για τη μοτοσικλέτα και για τους πεζούς αστυφύλακες και χωροφύλακες. Περνά προς την Ομόνοια ένα κίτρινο λεωφορείο της Καστέλας, περνούν και τα τραμ της οδού Βουκουρεστίου.

10.10: Η κίνηση μοιάζει ν' αυξάνει. Βλέπω κάμποσους φαντάρους, δυο αξιωματικούς, ναύτες, εργάτες. Μου έκανε εντύπωση ένας αξιωματικός του ναυτικού που σταματημένος επί ώρα στην πλατεία Κολοκοτρώνη χαζεύει. Οι αστυφύλακες και χωροφύλακες δεν τολμούν να του πουν τίποτα.

10.25: Τρία-τέσσερα ελαφρά θωρακισμένα αυτοκίνητα με σημαίες, κι άλλες τόσες μοτοσικλέτες ανεβαίνουν την οδό Σταδίου προς το Σύνταγμα. Μια περίπολος -δυο αστυνόμοι και δυο αστυφύλακες- στο αντικρινό πεζοδρόμιο μοιάζει να βρίσκεται σε μεγάλη αμηχανία κατά πού να τραβήξει. Πολίτες περνούν αδιάφοροι. Τέλος εμφανίζεται ένας κακομοιριασμένος διαβάτης. Οι τέσσερις βρίσκουν αμέσως απασχόληση: Τριγυρίζουν τον διαβάτη με χειρονομίες επιτακτικές και ζωηρές, που ξεθυμαίνουν γρήγορα. Ο διαβάτης τραβάει τον δρόμο του ασυγκίνητος. Η περίπολος αλλάζει πεζοδρόμιο.

Περνά το 33534 ανοιχτό αυτοκίνητο με δυο Γερμανούς αξιωματικούς.

Στο ξενοδοχείο «Σπλέντιτ» αντίκρυ μου όλα τα παράθυρα είναι κλειστά, εκτός από ένα μπαλκόνι, απ' όπου χαζεύουν τέσσερις πολίτες κι ένας δικός μας αξιωματικός. Στο παραδιπλανό μου γραφείο ένας πολίτης. Περνά ένας Γερμανός μοτοσυκλετιστής από Σύνταγμα προς Ομόνοια. Μοιάζει να μην ξέρει κατά πού να τραβήξει. Πάει ως τη Βουλή και γυρνά πίσω. Κι ο διάλογος αρχίζει, από μπαλκόνι σε μπαλκόνι:

-Μοιάζει να χάθηκε!

-Κάτι γυρεύει.

-Ταβέρνα θα ζητεί!

Η εξήγηση τους φαίνεται και τώρα ικανοποιητική. Γέλια στα μπαλκόνια.

11.30: Καμιά τριανταριά γερμανικές μοτοσυκλέτες με καλάθι - σάιντκαρ - έχοντας ένα αυτοκίνητο επικεφαλής, έστριψαν από την οδό Βουκουρεστίου, πέρασαν σύρριζα στο πεζοδρόμιο του Μετοχικού. Οι μισές γύρισαν πριν φτάσουν στην πλατεία Κολοκοτρώνη και παρατάχτηκαν δίπλα στο πεζοδρόμιο, από το ξενοδοχείο «Μινέρβα» ως τη γωνιά του «Σπλέντιτ Πάλας». Αρκετές μοτοσυκλέτες έχουν λουλούδια. Περνούν δυο αυτοκίνητα της κινηματογραφικής υπηρεσίας του γερμανικού στρατού και φωτογραφούν. Από το αυτοκίνητο κατεβαίνουν δυο-τρεις με πολιτικά κι ένας αξιωματικός και προχωρούν προς την πόρτα του ξενοδοχείου «Μινέρβα». Είναι κλειστή. Εμφανίζεται ένας χωροφύλακας. Συνεννοήσεις. Ο χωροφύλακας φεύγει μ' ένα σάιντκαρ. Φωνές. Μια ηχηρή διαταγή γερμανικά. Όλοι πεζεύουν.

Στο πεζοδρόμιο δεν περνά σχεδόν κανένας - όλες οι πόρτες κατάκλειστες. Σε λίγο μισανοίγει η πόρτα του σπιτιού Σταδίου 7. Εμφανίζονται τρεις πολίτες. Στέκουν και χαζεύουν. Δίπλα στην πόρτα υπάρχει η προθήκη ενός φωτογραφείου. Οι Γερμανοί στρατιώτες πλησιάζουν. Μιλούν μεταξύ τους κι αντηχούν τα βαριά τους γέλια. Σε λίγο στρατιώτες και πολίτες αποτελούν μιαν ομάδα.

Τραβιέμαι μέσα, και ξαναβγαίνω μετά πέντε λεπτά. Η πόρτα είναι πια εντελώς ανοιχτή. Οι πολίτες έγιναν τώρα έντεκα. Τσιγάρα. Σπίρτα. Παρακάτω δυο παιδιά 18-19 χρονών πλησιάζουν μιαν άδεια μοτοσυκλέτα και την επεξεργάζονται. Πασπατεύουν τα καθίσματα, σκύβουν και βλέπουν το περιεχόμενο του καλάθιού.

Πιο πέρα ένας Γερμανός στρατιώτης είναι ξαπλωμένος μακάρια στο καλάθι με τα πόδια έξω. Μπροστά του ένας μάγκας στέκεται και τον κοιτάζει. Περνούν κάμποσα λεφτά. Ο στρατιώτης αποφασίζει να σηκωθεί. Του πέφτει το κράνος που κρατούσε στο χέρι. Ο μάγκας σκύβει να το σηκώσει – ο στρατιώτης προλαβαίνει πρώτος.

12.20: Στην πλατεία Κολοκοτρώνη μια ξανθή σαραντάρια Γερμανίδα που φορεί τα καλά της –μαύρο γυαλιστερό μεταξωτό μαντό– είναι τριγυρισμένη από Γερμανούς στρατιώτες και τους μιλεί φωναχτά. Ύστερα ξεκινά ξαφνικά προς το Σύνταγμα, ακολουθημένη από καμιά σαρανταριά στρατιώτες. Για πού να τραβάει; Στην Ακρόπολη;

Φαίνεται πως πρέπει να γίνουν διατυπώσεις για την παραλαβή του «Μινέρβα» κι έτσι οι στρατιώτες εξακολουθούν να μένουν στο πεζοδρόμιο. Ένας τους, που πείνασε, ανοίγει ένα κουτί κονσέρβα κι ετοιμάζει την караβάνα του. Κύκλος από περιέργους γύρω του. Ένας νέος παίρνει κι επεξεργάζεται το ψωμί του: Η πρώτη επαφή. Η οικειότητα αρχίζει...».

Ήδη η Ελλάδα έχει περάσει σε μια άλλη κρίσιμη περίοδο της ιστορίας της. Στην Κατοχή. Στα μερόνυχτα της θλίψης και της έξαρσης, από όπου θα βγει εξουθενωμένη, παραζαλισμένη – και το χειρότερο: διχασμένη!

Πηγή: geocities.com/koukounas1 (Δημοσθένης Κούκουνας, δημοσιογράφος και ιστορικός συγγραφέας)